Bank Fraud

אין שליח לדבר עבירה

Mike was extremely angry at his bank. They had messed him over one too many times, and he couldn't take it anymore. He had an unbelievable idea how to make the bank lose millions of dollars and was ready to take action.

He was too afraid to do it himself, so he convinced an acquaintance of his to do the job. Everything went over smoothly, and Mike was on cloud nine. He covered his tracks very well, and was never caught.

However, as time went on, Mike began to feel guilty, and wasn't sure what to do, He was not religious, but knew that an Orthodox Rabbi was the address for such dilemmas. So off Mike went to the local shul to look for the Rabbi.

Mike met the Rabbi and immediately connected with him. He was extremely impressed by the Rabbi's knowledge and easy going demeanor. He never even got a chance to mention the bank story to the Rabbi. It wasn't long before the Rabbi and Mike formed a strong friendship. Slowly, Mike was becoming more and more religious. One day, Mike finally remembered the reason he originally came to the Rabbi, and told him the entire story. Now what?

Sources

[1] Gemara Bava Kama 56a

[2] Tosfos, ibid.

[3] Gemara Sanhedrin 29a

[4] Yad Ramah, ibid.

[5] Rambam Hilchos Rotzeiach 2:2

[6] Mishneh Le'melech, ibid.

[7] Shach 3 (in Choshen Mishpat 32:2)

בכותל רעוע אמר מר [א]הכופף קמתו של חבירו בפני הדליקה היכי דמי אילימא דמטיא ליה ברוח מצויה [ב]בדיני אדם נמי נחייב [ג]אלא דמטיא ברוח שאינה מצויה ורב אשי אמר [ד]טמון אתמר משום דשויה טמון באש: **אמר מר [ה]השוכר עדי שקר ה"ד אילימא לנפשיה [ו]ממונא בעי שלומי ובדיני אדם נמי ניחייב [ז]אלא לחבריה** [ח]והיודע עדות לחבירו ואינו מעיד לו במאי עסקינן אילימא בבי תרי פשיטא [ט]דאורייתא הוא [י]אם לא יגיד ונשא עונו [כ]אלא בחד ותו ליכא והאיכא (סימן העושה בסם ושליח חבירו נשבר) [ל]העושה מלאכה במי חטאת ובפרת חטאת פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים והאיכא [מ]הנותן סם המות בפני בהמת חבירו פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים והאיכא [נ]השולח את הבערה ביד חרש שוטה וקטן פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים והאיכא [ס]המבעית את חבירו פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים והאיכא [ע]נשברה כדו ברה"ר ולא סלקה נפלה גמלו ולא העמידה ר"מ מחייב בהזיקן וחכ"א פטור בדיני אדם וחייב בדיני שמים אין מיהא איכא טובא והני אצטריכא ליה מהו דתימא בדיני שמים נמי לא ליחייב קמ"ל הפורץ גדר בפני בהמת חבירו מהו דתימא כיון דלמסתריה קאי מה עביד בדיני שמים נמי לא ליחייב קמ"ל הכופף קמתו של חבירו נמי מהו דתימא לימא מי הוה ידענא דאתיא רוח שאינה מצויה ובדיני שמים נמי לא ליחייב קמ"ל ולרב אשי דאמר נמי טמון איתמר מהו דתימא אנא כסויי כסיתיה ניהלך ובדיני שמים נמי לא ליחייב קמ"ל **והשוכר עדי שקר נמי מהו דתימא לימא [פ]דברי הרב ודברי התלמיד דברי מי שומעין ובדיני שמים נמי לא ליחייב קמ"ל** והיודע עדות לחבירו ואינו מעיד לו נמי מהו דתימא מי יימר דכי הוה [צ](אתינא) מסהדינא ליה הוה מודה דלמא הוה משתבע לשקרא ובדיני שמים נמי לא ליחייב קמ"ל: נפרצה בלילה או שפרצוה לסטים כו': אמר רבה והוא שהחזרה אבל לא החזרה מאי חייב היכי דמי אילימא בכותל ברייא כי לא החזרה אמאי חייב מאי ה"ל למעבד אלא

נכוחל רעוע. דלמ"ד לסקמתא קמי: **דמטי ליה.** כשכפפה הגיע כח הדליקה: **ברוח מצויה.** כרי בידים הבעיר ובדיני מדם ניחייב: **ברוח שאינה מצויה.** דמידי דלא סלקא לדעתיה היא: **טמון באש.** שכיסה קמח מבירו בסדינין כשרצה לזרקה לנהר והוא לא שלח את הכערה ושוייה טמון וגרם להפסיד את הסיזק ולפטור את המבעיר דפטור על טמון בשלח: **לנפשיה.** להוליא ממון מחבירו לעצמו: **ממונא בעי לשלומי.** לוקו ממון שהוליא מייב להחזיר: **לחבריה.** שכר עדי שקר להוליא ממנ מלוקו לשמעון: **פשיטא דאורייתא הוא.** לחייב בדיני שמים: **אם לא יגיד.** בתרי קא משמעי מלקפיד להגדה משמע שלילו מגידין מחייב זה ממון [מ]ועוד קי"ל (סוטה דף ג:) כל מקום שנאמר על הרי כאן אני עדים על שיפרט לך הכתוב אחד כלכתיב לא יקום עד אחד באיש (דברים יט:) **אלא באחד.** שמחייבו שבועה ובדיני שמים מיחייב לאי הוה מקפיד מחייב ליה שבועה ולשמא לא הוי משבע בשיקרא ומשלם: **ומו ניחא.** לחייבין בדיני שמים: **העושה מלאכה במי חטאת.** שנקד כשגדן משקלות במסכת גיטין (דף נג.) והן נפסלין במלאכה: **פטור מדיני אדם.** [ס]דהיזק שאינו יכול לו שמים היזק. וכולהו הני מיומתי מתניתא ניינהו: **המבעית.** מקש לו באזנו פתאום ובעתו ללא עבד ביה מעשה בגופו: **ר"מ מחייב בהזיקן.** פלוגתייהו מיפרשא בהמניח את הכד (לעיל דף כט.) בנתקל פושע ובמפקיר נזקיו: **אלא באחד.** שלא תבעיה בה אחד מהר: **דברי הרב ושומעין.** והיה להם שלא יעידו: **והשוכר שאחרים.** הא למען נפרכה בגילה פטור כגון שאחרים שכחוהו והפילה שכותל לתוכו הוא: **אכל לא חסרה.** שלא מעצמה נפלה: **שחילקו בפשיעה.** שלא נפילה לעביד למיפל: **וסופו באונס.** דהא לא נפלה שלא מחמה: **הניחא למאן דאמר כו'.** פלוגתא היא בסוף המפקיד (ב"מ דף מב.) תרי ליישני דס"ק שלישית דכ יוסף: **ה"ג אלא מעתה כשהוא ברייא ושפיולו לא חסרה הניחא כחמה כו' אמר רבה ושפיולו חסרה.** וכשהוא בריא: **שחילקו בפשיעה.** שהניחה בחמה ופשיעה היא שלא פתיחת הדלת לתמריון לקמיה כל שחכונות שיכולה לעשות עושה אגב לעבה: **וסופו באונס.** שחחרה: **טלדקא.** תחכונות: כיון

בכותל רעוע אמאי פטור תחלתו בפשיעה וסופו באונס הוא הניחא למ"ד [ב]תחילתו בפשיעה וסופו באונס פטור אלא למ"ד תחילתו בפשיעה וסופו באונס חייב מאי איכא למימר אלא מתני' בכותל בריא ואפילו לא חתרה וכי איתמר דרכה אסיפא איתמר הניחה בחמה או שמסרה לחרש שוטה וקטן ויצתה והזיקה חייב אמר רבה [ג]ואפי' חתרה לא מבעיא היכא דלא חתרה דכולה בפשיעה הוא אלא אפי' חתרה נמי מהו דתימא הויא לה תחילתו בפשיעה וסופו באונס קמ"ל דכולה פשיעה היא מ"ט דאמר ליה מידע ידעת דכיון דשבקתה בחמה כל [ד]מצדקא דאית לה למיעבד עבדא ונפקא: הוציאוה לסטים לסטים חייבין פשיטא

אילימא דמטיא ליה ברוח מצויה **בדיני אדם נמי ליחייב.** ות"ת כיון שאין מילוק בין מקרב דבר שלא ההם ובין מקרב ההם שלא הדבר אמאי מחייבין בפרק כל הנשכרין (סנהדרין דף עז. ושם) כשפתו במקום שמוף שמח או ליכא לבא פטור ליחייב למ"ד [ה]שומר חנם חייב וכן כשפתו לפני מרי [ו]ל"ל דוקמי מי כשפתו והכילתו במקום שמוף חמה או ליכא לבא או שהיה מרי מצוי שם שיראה ויבא ויטול שלו ומשכ"ל שתקיל פטור דלמי לזוכק מן ומרים בילו ואפילו קלם הוא ונטלו פטור ות"ת שהיה להזהיר בו את הנחש לפטור למ"ד מעמנו הוא [ז]מכיח אמאי פטור לפי מה שפירש בשמעתין דפי פרה (דף כג.): **שאם** ידו לתוך פיו והזהיר ליחייב משום שאם דוקמי שאחש יזיק למאם וי"ל שאמי שאם שאין שהרם עדיין בעולם:

ממונא בעי לשלומי. וכי תימא פטור מדיני אדם משום דלא ידעי' שאם שקר מ"מ כיון שאם הייגו יודעין שאם עדות שקר משלם אין שייך למימני פטור מדיני אדם: **אלא לחבריה.** כגון שאין לחבריה מה לשלם או שהלך למדינת הים או כגון שאין לגו יודעים שאם עדי שקר **ודוקא שוכר אבל אמר** פטור מדיני **שמים דסבור שלא ימצאו** לו דאין נראה לומר דנקט שוכר **לשמעונין דאפי' שוכר פטור מדיני אדם אין שאין** ומקמן לא עביד ליכוותא אלא מדיני שמים ועוד דבפ"ק (דף טו:) משולח את הבערה ומייב בדיני שמים משלח אף פטור אף מדיני שמים: **פשיטא אם לא יגיד** וכו'. ות"ת ס"מ כשעבר על שבועתו כדמפיש ושמעה קול אלה וי"ל דס"ק קאי כשעובר (ה) בדבר שאם לא יגיד הים נוטל עון או יהיה קרבן שבועה אבל אלא שבועה נמי אינה נשיאות עון כדמוכח בשמעי' בפאד דיני ממונות (סנהדרין דף ו:) ודוקא בב"ד דכשאומרים אין אנו יודעים להעיד שוב אינו יכולין להעיד לכיון שהגיד שוב אינו חוזר ומגיד ואיתיא אם לא יגיד דקרא אבל אין בב"ד לחזור ולהעיד:

העושה מלאכה במי חטאת. עד שלא נתן הפפר כדמפיש בשמ' פרה (פ"ד מ"ד) פרה נפסלת במלאכה עד שיעשה הפר והמלאכה פוסלת במיס עד שיעשו הפפר לתוכה ובספרי יליף מקרא יכול אף קדשן ת"ל למשמרת למי נדה ולא שכבר מי נדה: **פטור מדיני אדם.** בפ' הניזקין (גיטין נג.) פריך מינה למ"ד היזק שאין היכר שמיה היזק: **אבל** הני **אצטריך ליה.** ות"ת הנותן סם המות נמי מיבעי ליה למימני דלמרינן לעיל (דף מז:) דאפילו סם המות לא עבידא דאפילו

כשוכר עדי שקר. שהוליא ממון מחבירו ע"י עדות שקר: **ממונא בעי לשלומי.** לוקו ממון שהוליא מחבירו ע"י עדות שקר: **לחבריה.** שכר עדי שקר להוליא ממנ מלוקו לשמעון: **פשיטא דאורייתא הוא.** לחייב בדיני שמים: **אם לא יגיד.** בתרי קא משמעי מלקפיד להגדה משמע שלילו מגידין מחייב זה ממון [מ]ועוד קי"ל (סוטה דף ג:) כל מקום שנאמר על הרי כאן אני עדים על שיפרט לך הכתוב אחד כלכתיב לא יקום עד אחד באיש (דברים יט:) **אלא באחד.** שמחייבו שבועה ובדיני שמים מיחייב לאי הוה מקפיד מחייב ליה שבועה ולשמא לא הוי משבע בשיקרא ומשלם: **ומו ניחא.** לחייבין בדיני שמים: **העושה מלאכה במי חטאת.** שנקד כשגדן משקלות במסכת גיטין (דף נג.) והן נפסלין במלאכה: **פטור מדיני אדם.** [ס]דהיזק שאינו יכול לו שמים היזק. וכולהו הני מיומתי מתניתא ניינהו: **המבעית.** מקש לו באזנו פתאום ובעתו ללא עבד ביה מעשה בגופו: **ר"מ מחייב בהזיקן.** פלוגתייהו מיפרשא בהמניח את הכד (לעיל דף כט.) בנתקל פושע ובמפקיר נזקיו: **אלא באחד.** שלא תבעיה בה אחד מהר: **דברי הרב ושומעין.** והיה להם שלא יעידו: **והשוכר שאחרים.** הא למען נפרכה בגילה פטור כגון שאחרים שכחוהו והפילה שכותל לתוכו הוא: **אכל לא חסרה.** שלא מעצמה נפלה: **שחילקו בפשיעה.** שלא נפילה לעביד למיפל: **וסופו באונס.** דהא לא נפלה שלא מחמה: **הניחא למאן דאמר כו'.** פלוגתא היא בסוף המפקיד (ב"מ דף מב.) תרי ליישני דס"ק שלישית דכ יוסף: **ה"ג אלא מעתה כשהוא ברייא ושפיולו לא חסרה הניחא כחמה כו' אמר רבה ושפיולו חסרה.** וכשהוא בריא: **שחילקו בפשיעה.** שהניחה בחמה ופשיעה היא שלא פתיחת הדלת לתמריון לקמיה כל שחכונות שיכולה לעשות עושה אגב לעבה: **וסופו באונס.** שחחרה: **טלדקא.** תחכונות: כיון

חייב בדיני שמים ושמא אין כל כך חיזוק: **כשויי** בכותיה. ות"ת גלוי וידוע למקום שמה נתכוון שם לגרעה וי"ל לשפי' במתכוון לגרעה שלא ימהר לשרוף בעל הבית במוך כך מ"מ בדיני שמים חייב דלישבי ליה לשלשוקי ולשקוקי לשעתיה שלא יבא לו הפסד נכך: **מאן** דתימא הויא לה תחילתו בפשיעה וסופו באונס קמ"ל דכולהו פשיעה הויא. ק"ק דס"ל למימר מסו דתימא כולה מוגם הוא וכגון שנעגל כל כך יפה שאינה יכולה לעמת שלא בחתיכה קמשמע לן דפושע הוא שלא חתיכה שהניחה בחמה:

ד א ב ג מיי' פי"ב מהלכות נזקי ממון סעיף ט"ו ט"ז סמג עשין סט טוש"ע ח"מ סי' תיח סעיף יח:
מז ד מיי' שם טוש"ע שם סעיף ט:
לב סעיף ב:
יז ו מיי' שם טוש"ע שם הסג"ה:
יח ז מיי' שם סמג שם ושוש"ע שם:
יט ח מיי' שם סמג שם טוש"ע ח"מ סי' כח סעיף ג:
כ ט מיי' פ"ל מהלכות עדות הלכה ג סמג עשין קמ טוש"ע שם ועיין בב"מ ובב"א שם:
כא י מיי' שם פי"ח הל' ז סמג שם טוש"ע שם:
כב כ מיי' פ"ז מהל' חובל ומזיק הלכה ה ועיין בב"מ:
כג ל מיי' פי"ד מהל' מזק ממון הלכה ה סמג עשין קמ טוש"ע ח"מ סי' תיח סעיף ז:
כד מ מיי' פ"ב מהלכות חובל ומזיק הל' ז סמג שם טוש"ע ח"מ סי' תכ סעיף נב:
כה נ מיי' פ"ד מהל' מזק ממון הלכה ג סמג עשין קמ טוש"ע ח"מ סי' שלו סעיף ג:
כו ס מיי' שם הל"ב טוש"ע שם סעיף ה:

הערוה מלאכה במי חטאת. שקל כנגדן משקולות, ופכה וכל מעשה נפסלים במלאכה (לקמן צח.) מי חטאת דפרה אדומה וכן פכה עצמה נפסלין במלאכה, דכתיב (במדבר יט) אשר לא עלה עליה עול, ומי חטאת כתיב נמשמרת למי נדה, ותניא בספרי מה ת"ל, שיכול אין לי שתהא מלאכה פוסלת אלא בפרה ומנין אף בפה ת"ל למשמרת למי נדה, שיכול אימור מיעוטא הוא לא נדבר אלא בפרה (ג"ז נג.). **פטור מדיני אדם.** לשלם החייב בדיני שמים. פורעות לשלם לרשעים שנתכוון להפסיד את ישראל (שם). נשברה כדו כו' וחייב בדיני שמים. משום דלא סלקא (לעיל כט.).

1. וְנִפְחֲשׁ כִּי תְחֻשָּׁא וְשָׁמְעָה קוֹל אָלָה וְהוּא עֵד אוֹ רָאָה אוֹ יָדָע אִם לוֹא יַגִּיד וְנָשָׂא עֲוֹנוֹ: ויקרא ה א

(א) תוס' ד"ה פשיטא וכו' כשעובר על שבועתו כדכר שאם לא יגיד:

רש"י ד"ה אם לא יגיד וכו' ועוד קי"ל, תמוה לי הא בחמת היכא דעד אחד מועיל בעדותו למיב ממון מייב קרבן שבועה כדאמרי' בשבועות דף"ד בכל מודיס בעד קטנה וכו' וכתום' ריש סוטה ד"ה כל הקנאו בחמת חמתי לא ממרינן דוקא בעד אחד היינו ב' דוקא. וע"ש מה שתירלו שכל נרש"י דכ"כ לקושטא דמילתא דוקא עד היינו ב' דוקא ע"ש: ד"ה פטור וכו' דהיזק שאינו ניכר לא שמיה היזק. קשה למ"ש רש"י מתלה העושה מלאכה שקל נהן משקולות וכו' לף למ"ד דשמיה היזק פטור ע"ש בגיטין וע"ש:

תחלתו בפשיעה וסופו באונס. דכיון דשבקתה בחמה כל טצדקי דאית לה. פי' ערוכה.

Gemara Bava Kama 56a [1]

An anonymous Rabbi said: If someone hires false witnesses (he is liable in the Heavenly Court after he dies, but not liable in the courts here on earth while he's alive).

The Gemara asks: What case is being discussed here? If he hired them for his own monetary gain, then the money is stolen and he has to pay it back even in the courts here while he's alive!

The Gemara answers that the case is where he hired them to testify for his friend.

(So what is the Gemara teaching me that I wouldn't have known already regarding) hiring false witnesses? The Gemara says that I would have thought that the person who hired the witnesses could have claimed, "one is the word of the student, and one is the word of the teacher. Who should you listen to in such a situation?!" (This means if G-d told them they're not allowed to testify falsely, and I told them to testify falsely, why should they listen to me (the "student") instead of G-d (the "teacher")?! It's their own fault!) Therefore, you would think that the one who hired them isn't liable in Heaven either after he dies. The Gemara has to tell you that nevertheless, he's still liable after he dies.

Tosfos, ibid. [2]

(One is only liable in Heaven) if he hires the false witnesses to testify. However, if he just asks them to testify without pay, then he's off the hook. He could claim that he didn't think they would actually listen. Don't tell me that the reason the Gemara said a case of hiring the witnesses is to teach you that even in that case, one is exempt in the courts down here while he's alive (but of course one is obligated even if he just asked them without pay), because there would be no need to teach me such an obvious thing.

קרובים ונפרחקו הוו. שמתה לחומה לשם מר עוקבא: **נקנא דקירא לידבקי בהו.** בקנא של שעוה נדבקתי בכם בתמיה. כלומר מיני דבוק בכם כלל אלא לתן לה לתון לה לייתיתון דינא: **מיום ראשון ואילך.** בטלה שמשבועות וכשר להעיד: **והוא לא לויב לו יעידנו.** להאי והוא לעד קאי דמעיד שהוא חייב גלות והעד לא לויב לו לרובא להי ברובא הא כתיב (דברים ד) והוא לא שונא לו וקראי אחריני מוכח: **ולא מצקש רעהו ידיינו.** דסמיך ליה ושפטו העדה וקאמר ר' יהודה להאי לא מצקש רעהו משופטים קאי. ולשון זה מצאתי בברייתא דסיפרי ולא בסיפרי שלנו והוא לא לויב לו העד ולא מצקש רעהו השופט: **אלא משום דלא.** מודו רבנן דשונא לא ידון אלא מני מזי ליה זכותא: **ואידך.** לפסול בדין אחד שני דיינין שמוזמין זה את זה: **מהתני' מהיימין עליהם.** מפרש בגמרא: **הוא אמר לו.** הלוה אמר לי: **לא אמר לנו.** דעבד אינש דאמר פלוני אמר לי כלי שלא יחזיקוהו עשיר: **הודה לו.** שהיו שניהם בפנינו להודות ונתכוון להיות לו עדים בדבר: **שנים לומרים וכלי ואחד לומר חייב וכלי.** דכתיב (שמות כג) אחרי רבים להטות: **לפיכך לו מזכיין לו מוכין והשלישי לומר לישי יודע יוסיפו דיינין.** ומ"ג דלמ הוה פליג עלייהו הוי בטל במיעוטא כי אמר ליני יודע הוי כמי שלא יצא הדין ונמצא הדין בשנים ואין תלמוד בעינן: **מכניסין אומן.** לבעלי דיינין. **וגמרא** [נ] פריך הא לא לפקניכו: **גמ' היכי ס"ל.** לעדים כשמעיימין **עליהם: נשיאים ורוח וגשם וגו'.** בשביל שמהלל בשמת שקר דהיינו מעידי שקר גשמים נעלים ופעילו כשהשמים מתקדרים בעבים ורוח להוליך גשמים אין הגשם נפ: **אמר רבא.** מאי לישנא להו אם לא ירדו גשמים ממרי בלשם משל הדיוט שי הוה כפוף ושפוף **חלוף על פתח מי שיודע לומנות ובעל מלאכה לא עבר הרעב: מפץ ומרוץ וגו' חיש עושה וגו'.** בעון עדות שקר דכר בא ויתיירלו שלא ימותו: **לאוגרייהו זיל.** השוכרים אותם מבזיז אותם וקלים הם בעיניו: **והושיבו שנים אנשים כני בליעל.** גבי גבות היזרעאלי כתיב שיועצי המלך היו יועצים לשוכרם והיו קורין אותם כני בליעל: **בפניו.** משמע שעשאוהו **עדים(ה): פטור.** ותע"ם שמשמע עדים למעול שהורה לו הוציל ולא אמר אתם עדיי: **משמע מהי בך.** שומך היימי בך בשביל שהיית שומלני מה שלא היה: **הכמין.** המבזיז כמו ומרוץ לו (דברים יט) ויכמין ליה: **ואין טוענין למסים.** המסית מבזילו לעבודת כוכבים אין טוענין אותו ב"ד בשביל טוענת זכות שלא אם כן טוענה הוא: **ואם לא טען.** משמע היימי בך כשהוליכוהי שלא אמר לא אתן לך הבא עדים שהלוית לי אין טוענין בשביל שלא אומרין לו אתרי שהוליכוהי לך שלם: **ודיני נפשות.** אם יש טוענת זכות והוא אינו יודע לטעון טוענין לו: **לפי שלא טען.** הגשם לא טען הקב"ה בשבילו: **ולא פגעו בו.** הקב"ה לא הזהירם על הנגיעה ואמרו לו בגיעה שלמך הגשם את חוה על גילון עד שנגעה בו אמר לה רבי שאין מיתה על הנגיעה אף על המכילה לא אמרתי: **למסים.** ל' אל"ף מהכא קרי ביה ע"ז מתים הוי שמי מאות אמה. כל אותיות שבאורה שברתם ככתיבתם כמו ועשים ואמרת כאלו כתובה בה"ג וכן אתה מסר כמו אותה ע"ז מלא: **עשמי עשרה.** ל' עי"ן מהכא הוו להו שמים עשרה: לא

קרובים ונתרחקו הוו אתו לקמיה לדינא אמר להו פסילנא לכו לדינא אמרו ליה מאי דעתיך כר' יהודה אנן [ס]מיתינן איגרתא ממערבא דאין הלכה כרבי יהודה אמר להו אטו בקבא דקירא אידבקנא בכו דלא קאמינא פסילנא לכו לדינא אלא משום דלא צייתיתו דינא: אוהב זה שושבינו וכו': וכמה אמר ר' אבא אמר רבי ירמיה אמר רב כל שבעת ימי המשתה ורבנן משמיה דרבא אמרי אפילו מיום ראשון ואילך: השונא כל שלא דבר כו': ת"ר [1]והוא לא אויב לו יעידנו [1]ולא מבקש רעתו יעידנו ולא מבקש רעתו מנלן קרי ביה הכי והוא לא אויב לו ולא אוהב לו יעידנו ולא מבקש רעתו ולא טובתו ידיננו מידי אוהב כתיב אלא סברא הוא אויב מאי טעמא משום דמרחקא דעתיה אוהב נמי מקרבא דעתיה ורבנן האי לא אויב לו ולא מבקש רעתו מאי דרשי ביה חד [א]לדיין אידך כדתניא אמר רבי יוסי ברבי יהודה והוא לא אויב לו ולא מבקש רעתו [ב]מכאן לשני תלמידי חכמים ששונאין זה את זה שאין יושבין בדין כאחד: **מתני'** [ג]כיצד בודקים את העדים היו מכניסין אותן לחדר ומאיימין עליהן ומוציאין [ג]את כל האדם לחוץ ומשיירין את הגדול שבהן ואומרים לו אמור היאך אתה יודע שזה חייב לזה [ג]אם אמר הוא אמר [ד]לי שאני חייב לו איש פלוני אמר לי שהוא חייב לו לא אמר כלום [ד]עד שיאמר בפנינו הודה לו שהוא חייב לו מאתים זוז [ה]ואחר כך מכניסין את השני ובודקין אותו אם נמצאו דבריהן מכוונין נושאין ונותנין בדבר [ס]שנים [ו]אומרים זכאי ואחד אומר חייב זכאי שנים אומרים חייב ואחד אומר זכאי חייב אחד אומר חייב ואחד אומר זכאי [ס]אפילו שנים מזכין או שנים מחייבין ואחד אומר איני יודע יוסיפו הדיינין [ס]גמרו את הדבר היו מכניסין אותן [ז]הגדול שבדיינין אומר איש פלוני אתה זכאי איש פלוני אתה חייב [ח]ומניין [ס]לכשיצא לא יאמר אני מזכה וחבירי מחייבים אבל מה אעשה שחבירי רבו עלי על זה נאמר [ע](לא תלך רכיל בעמך ואומר) [א] [3]הולך רכיל מגלה סוד: **גמ'** היכי אמרי' להו אמר רב יהודה [ב]הכי אמרינן להו [4]נשיאים ורוח וגשם אין איש מתהלל במתת שקר אמר [ג](ליה) רבא יכלי למימר שב שני הוה כפנא ואבבא אומנא לא חליף אלא אמר רבא 'אמרינן להו [5]מפץ [ד] וחרב וחץ שנון איש עונה ברעהו עד שקר אמר [ה](ליה) רב אשי יכלי למימר שב שני [ו]הוה מותנא ואיניש בלא שניה לא שכיב אלא אמר רב אשי אמר לי נתן בר מר זוטרא [ב]אמרינן להו סהדי שקרי אאוגרייהו זילי דכתיב [6]והושיבו שנים אנשים בני בליעל ונגדו ויעידוהו לאמר ברכת אלהים ומלך: אם אמר הוא אמר לי כו' עד שיאמרו בפנינו הודה לו שהוא חייב לו מאתים זוז: מסייע ליה לרב יהודה דאמר רב יהודה אמר רב [ז]צריך שיאמר אתם עדיי איתמר נמי א"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן [ח] (מנה לי בידך אמר לו הן למחר אמר לו תנהו לי אמר משטה אני בך פטור) תניא נמי הכי מנה לי בידך אמר לו הן למחר אמר לו תנהו לי אמר לו משטה אני בך פטור ולא עוד אלא [ג]אפילו הכמין לו עדים אחורי גדר ואמר לו מנה לי בידך אמר לו הן רצונך שתודה בפני פלוני ופלוני אמר לו מתירא אני שמא תכפיני לדין למחר אמר לו תניהו לי אמר לו משטה אני בך פטור ואין טוענין למסית מסית מאן דכר שמיה חסורי מיחסרא והכי קתני [ס]אם לא טען אין טוענין לו [ע]ובדיני נפשות אע"ג דלא טען טוענין לו [פ]ואין טוענין למסית מאי שנא מסית אמר ר' חמא בר חנינא מפירקיה דרבי חייא בר אבא שמיע לי שאני מסית [ס]דרחמנא אמר [ז]לא תחמול ולא תכסה עליו **אמר רבי שמואל בר נחמן אמר רבי יונתן מניין שאין טוענין למסית מנחש הקדמוני דא"ר שמלאי הרבה טענות היה לו לנחש לטעון ולא טען ומפני מה לא טען לו הקב"ה לפי שלא טען הוא מאי הוה ליה למימר דברי [פ]הרב ודברי תלמיד דברי מי שומעין דברי הרב שומעין** אמר חזקיה מניין שכל המוסיף גורע שנאמר [8]אמר אלהים לא תאכלו ממנו ולא תגעו בו רב משרשיא אמר מהכא [9]אמתים וחצי ארכו רב אשי אמר [10]עשתי עשרה יריעות אמר אביי לא שנו אלא דאמר משטה אני בך אבל אמר

דברי הרב ודברי התלמיד. ופ"ת מס כן כל מסית יפטר עלמו בתותה טענה ויש לומר דלזקוק נתם שלא נלטוה שלא להסית ולא נענש שלא לפי שבתם תקלה על ידו אבל מסית שנלטוה שלא להסית נתקל בתסית עוכר:

תורה אור השלם

1. אוֹ בְּכָל אֲבֵן אֲשֶׁר יְמוּת בָּהּ בְּלֹא רְאוֹת וְיָפַּל עָלָיו וָמֵת וְהוּא לֹא אוֹיֵב לוֹ וְלֹא מְבַקֵּשׁ רָעָתוֹ:
במדבר לה כג
2. לֹא תַלְךְ רָכִיל בְּעַמֶּיךָ לֹא תַעֲמֹד עַל דַּם רֵעֶךָ אֲנִי יְיָ: ויקרא יט טז
3. הוֹלֵךְ רָכִיל מְגַלֶּה סוֹד וְנֶאֱמַן רוּחַ מְכַסֵּה דָּבָר:
משלי יא יג
4. נְשִׂיאִים וְרוּחַ וְגֶשֶׁם אַיִן אִישׁ מִתְהַלֵּל בְּמַתַּת שָׁקֶר: משלי כה יד
5. מַפִּיץ וְחֶרֶב וְחֵץ שָׁנוּן אִישׁ עָנֶה בְרֵעֵהוּ עֵד שָׁקֶר: משלי כה יח
6. וְהוֹשִׁיבוּ שְׁנַיִם אֲנָשִׁים בְּנֵי בְלִיָּעַל נֶגְדּוֹ וְיָעִדֻהוּ לֵאמֹר בֵּרַכְתָּ אֱלֹהִים וָמֶלֶךְ וְהוֹצִיאֻהוּ וְסִקְלֻהוּ וָיָמֹת: מלכים א כא י
7. לֹא תֹאבֶה לוֹ וְלֹא תִשְׁמַע אֵלָיו וְלֹא תָחוֹס עֵינְךָ עָלָיו וְלֹא תַחְמֹל וְלֹא תְכַסֶּה עָלָיו:
דברים יג ט
8. וּמִפְּרִי הָעֵץ אֲשֶׁר בְּתוֹךְ הַגָּן אָמַר אֱלֹהִים לֹא תֹאכְלוּ מִמֶּנּוּ וְלֹא תִגְּעוּ בּוֹ פֶּן תְּמֻתוּן:
בראשית ג ג
9. וַיַּעַשׂ אַרוֹן עֲצֵי שִׁטִּים אַמָּתַיִם וָחֵצִי אָרְכּוֹ וְאַמָּה וָחֵצִי רָחְבּוֹ וְאַמָּה וָחֵצִי קֹמָתוֹ: שמות כה י
10. וְעָשִׂיתָ יְרִיעֹת עִזִּים לְאֹהֶל עַל הַמִּשְׁכָּן עַשְׁתֵּי עֶשְׂרֵה יְרִיעֹת תַּעֲשֶׂה אֹתָם: שמות כו ז

הגהות הב"ח

(ה) רש"י ד"ה נפניו וכו' עדים מדלא קתני שמענו שהודה לו הס"ד:

הגהות הגר"א

[א] במתני' (ומומר סולן רכיל מגלה סוד) תפ"מ:

מוסף רש"י

הוא אמר לי שאני חייב לו. אבל לא בפני המוכר אמר כן, לא סוף סוהלאה (לקמן לז:). **איש פלוני אמר לי.** זוה מייב לזה, שהוא לפני בהלוואה, סיינו על מפי עד (שם). ואחד אומר אינו יודע יוסיפו הדיינין. דהוה ליה כמקן דלא הוה הסם ומישכחה למרי הוא דהוה ליה טענה, ואין בעינן מעיקרא תלמוד, דאי נמי גמר דינא בתרי דהוי רובא שפיר דמי (לעיל ה:).

רבינו חננאל

כל המוסיף גורע עשתי עשרה אוסיף ע' ופחות אמה:

עין משפט נר מצוה

סה א מיי' פכ"ג מהל' סנהדרין הלכה ו סמג עשין כח טוש"ע ח"מ סי' ז סעיף ז:
סו ב מיי' שם הל' ז טוש"ע שם סעיף ח:
סז ג מיי' פי"ז מהלכות עדות הלכה ב סמג עשין כיח טוש"ע ח"מ סימן כח סעיף ח:
סח ד מיי' פ"ג מהל' טוען ונטען הל' ג ופ"ז מהל' עדות הל"ד טוש"ע ח"מ סימן פג סעיף ח:
סט ה מיי' פי"ז מהל' עדות הלכה ב סמג עשין כיח טוש"ע ח"מ סי' כח סעיף ט:
ע ו מיי' פ"ח מהלכות סנהדרין הל' ב סמג עשין לא טוש"ע ח"מ סימן כח סעיף ה:
עא ז ח מיי' פכ"ג מהל' סנהדרין הלכה ז ט סמג שם טוש"ע ח"מ סי' כח סעיף ו:
עב ט י כ מיי' פי"ג מהל' עדות הל' ג סמג לאוין כיז טוש"ע ח"מ סי' כח סעיף ז:
עג ל מיי' שם הלכה ו ופ"ז מהל' עדות הל' ד טוש"ע שם סי' פג ס"ו:
עד מ מיי' פי"ו מהלכות טוען ונטען הל' ו סמג עשין לה טוש"ע שם ס"ג:
עה נ מיי' שם הלכה ז טוש"ע שם סעיף יג:
עו ס מיי' שם הלכה ח טוש"ע שם סעיף ג:
עז ע (מיי' פי"ו מהלכות סנהדרין הלכה ח):
עח פ מיי' פי"ג שם הלכה ס:

Gemara Sanhedrin 29a [3]

Rav Shmuel the son of Nachman says in the name of Rav Yonason: How do we know that one doesn't try to defend a *meisis* (someone who causes others to stray away from the Torah and serving G-d) in court?

We learn this from the original snake (who swayed Chava to take from the Tree of Knowledge in the beginning of Creation). As Rav Simlai says: The snake had many things to answer back in his own defense, but didn't. Why didn't G-d himself defend the snake with those claims? Because the snake didn't say it himself (and you don't defend a *meisis*). What could the snake have said? He could have answered: "[When you have] the words of the student (referring to himself) and the words of the teacher (referring to G-d, who said not to eat from the tree) – which one do you listen to?!" (Meaning: "Why did Adam and Chava listen to me when they should have listened to You, G-d?!")

Yad Ramah, ibid. [4]

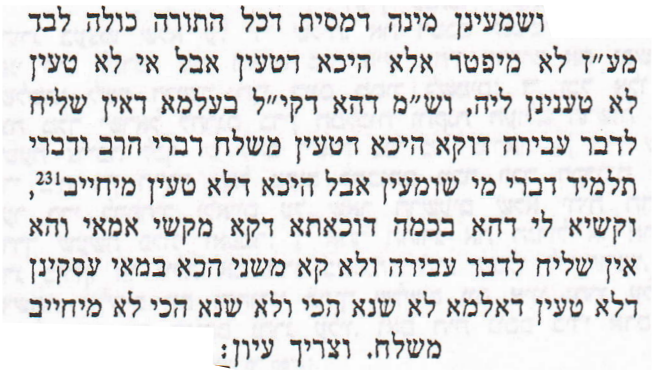
ושמעינן מינה דמסית דכל התורה כולה לבד
מע"ז לא מיפטר אלא היכא דטעין אבל אי לא טעין
לא טענינן ליה, וש"מ דהא דקי"ל בעלמא דאין שליח
לדבר עבירה דוקא היכא דטעין משלח דברי הרב ודברי
תלמיד דברי מי שומעין אבל היכא דלא טעין מיחייב[231],
וקשיא לי דהא בכמה דוכאתא דקא מקשי אמאי והא
אין שליח לדבר עבירה ולא קא משני הכא במאי עסקינן
דלא טעין דאלמא לא שנא הכי ולא שנא הכי לא מיחייב
משלח. וצריך עיון:

We see from this Gemara that one who causes others to stray from the path of the Torah, besides for worshiping idols, will not be exempt unless he defends himself. However, if he won't defend himself, we won't defend him. We also learn from here that whenever we say there's no such thing as an agent for someone else to do a sin, that only applies where the one who made the agent claims, "Why should he have listened to me instead of the teacher (G-d)?" But if he doesn't make that claim, then he (the one who made the agent) is obligated.

I'm bothered by this, though, considering that there are many places in the Gemara that ask the question of how could the one who hired the agent be obligated when he have this principle that the agent should have listened to G-d instead? Never once did it answer that we're dealing with a case where the one who hired the agent didn't make that claim. It seems from all these Gemara's that there is no difference whether he makes the claim or not, that the one who hired the agent will be exempt. This matter needs more delving into!

Rambam Hilchos Rotzeiach 2:2 [5]

פרק שני

א כל ההורג חבירו בידו כגון שהכהו בסייף או באבן הממיתה. או שחנקו עד שמת. או שרפו באש. והרגו מכל מקום הוא בעצמו הרי זה נהרג בבית דין: ב אבל [ו]השוכר הורג להרוג את חבירו או ששלח עבדיו והרגוהו. או שכפתו והניחו לפני הארי וכיוצא בו והרגתהו חיה וכן ההורג את עצמו. כל אחד מאלו שופך דמים הוא. ועון הריגה בידו וחייב מיתה לשמים ואין בהן מיתת בית דין: ג ומנין שכן הוא הדין שנאמר [א]שופך דם האדם באדם דמו ישפך זה ההורג בעצמו שלא על ידי שליח. את דמכם לנפשותיכם אדרוש זה הורג עצמו. מיד כל חיה אדרשנו זה המוסר חבירו לפני חיה לטרפו. מיד האדם מיד איש אחיו אדרוש את נפש האדם זה השוכר אחרים להרוג את חבירו. ובפירוש נאמר בשלשתן לשון דרישה הרי דינם מסור לשמים: ד וכל אלו הרצחנים וכיוצא בהן שאינן מחוייבין מיתת בית דין. אם רצה מלך ישראל להרגם בדין המלכות ותקנת העולם הרשות בידו. וכן אם ראו בית דין להרגם בהוראת שעה. אם היתה השעה צריכה לכך יש להם רשות כפי מה שיראו: ה הרי שלא הרגם המלך ולא היתה השעה צריכה לכך לחזק הדבר הרי בית דין חייבין מכל מקום להכותם מכה רבה הקרובה למיתה לאסרם במצור ובמצוק שנים רבות ולצערן בכל מיני צער כדי להפחיד ולאיים על שאר הרשעים שלא יהיה הדבר להם לפוקה ולמכשול ויאמר הריני מסבב להרוג אויבי כדרך שעשה פלוני ואפטר: ו אחד ההורג את הגדול או את הקטן בן יומו. בין זכר בין נקבה. הרי זה נהרג עליו אם הרג בזדון. או גולה אם הרג בשגגה. והוא שכלו לו חדשיו. אבל אם נולד לפחות מתשעה חדשים הרי הוא כנפל עד שישהה שלשים יום וההורגו בתוך שלשים יום אינו נהרג עליו: ז אחד ההורג את הבריא או את החולה הנוטה למות. ואפילו הרג את הגוסס נהרג עליו. ואם היה גוסס בידי אדם כגון שהכוהו עד שנטה למות והרי הוא גוסס. ההורגו אין

בית

*[סנהדרין ל"ו]: א סמ"ג לאוין סי' קמ"ג:

One who hires an assassin to kill someone, sends his servant to kill someone, ties up someone in front of a lion or a similar predator and the predator kills him, or kills himself – are all considered acts of murder. Each one has the sin of murder in his hands and is liable for murder after he dies, when he gets to the Heavenly Court. They do not get killed by the courts down here on earth.

Mishneh Le'melech, ibid. [6]

פ"ב ב אבל השוכר הורג להרוג את חבירו כו'. הריטב"ח ז"ל (ס"ה נפרק המיח מקדם) כתב דלוקח שוכר דעביד מעשה מייב בדיני שמים אבל בדינורא לא מיחייב. ומפשר שלזה כיוון רבינו במ"ש או שמלא עבדיו והרגוהו דלוקח עבדיו שהם שכורים לו. ומזה נימא לי דהיא דאמרינן בסנהדרין [דף כ"ט.] דאין טוענין למסית וילפינן לה מנחש דאי טען לו הסי"ת הו"מ לומר דברי הרב ודברי המלמיד דברי מי שומעין ולפי פשטן של דברים קשה דמה היה מועיל לו טענה זו הא בדיני שמים דנו אומו אלא ודאי לאף בדיני שמים היה פטור משום דלא הוה אמס כי אם דכורא בעלמא ודוק.

The Ritvah writes that one is only obligated in Heaven after he dies when he hires the false witnesses, since that is considered an action on his part. However, if he just told them to testify (but did not actually hire them), then he is not obligated. Perhaps this is what the Rambam means when he says, "one who sends his servant to kill" – specifically, someone who is hired by the sender. According to this I understand that which it says in the Gemara in Sanhedrin that we don't defend a *meisis*, and that we learn it from the original snake who enticed Chava/Eve. The Gemara says that if we would defend a *meisis*, then G-d would have used the defense for the snake that when one has the choice to listen to the student (the snake) or the teacher (G-d), he should listen to the teacher. I was bothered by the following: Why does that claim work, considering that in Heaven after he dies, he still gets punished? It must be that even in the Heavenly Court, the snake wouldn't have been held accountable, due to the fact that there was no money involved and it was just words used to entice.

Shach 3 (in Choshen Mishpat 32:2) [7]

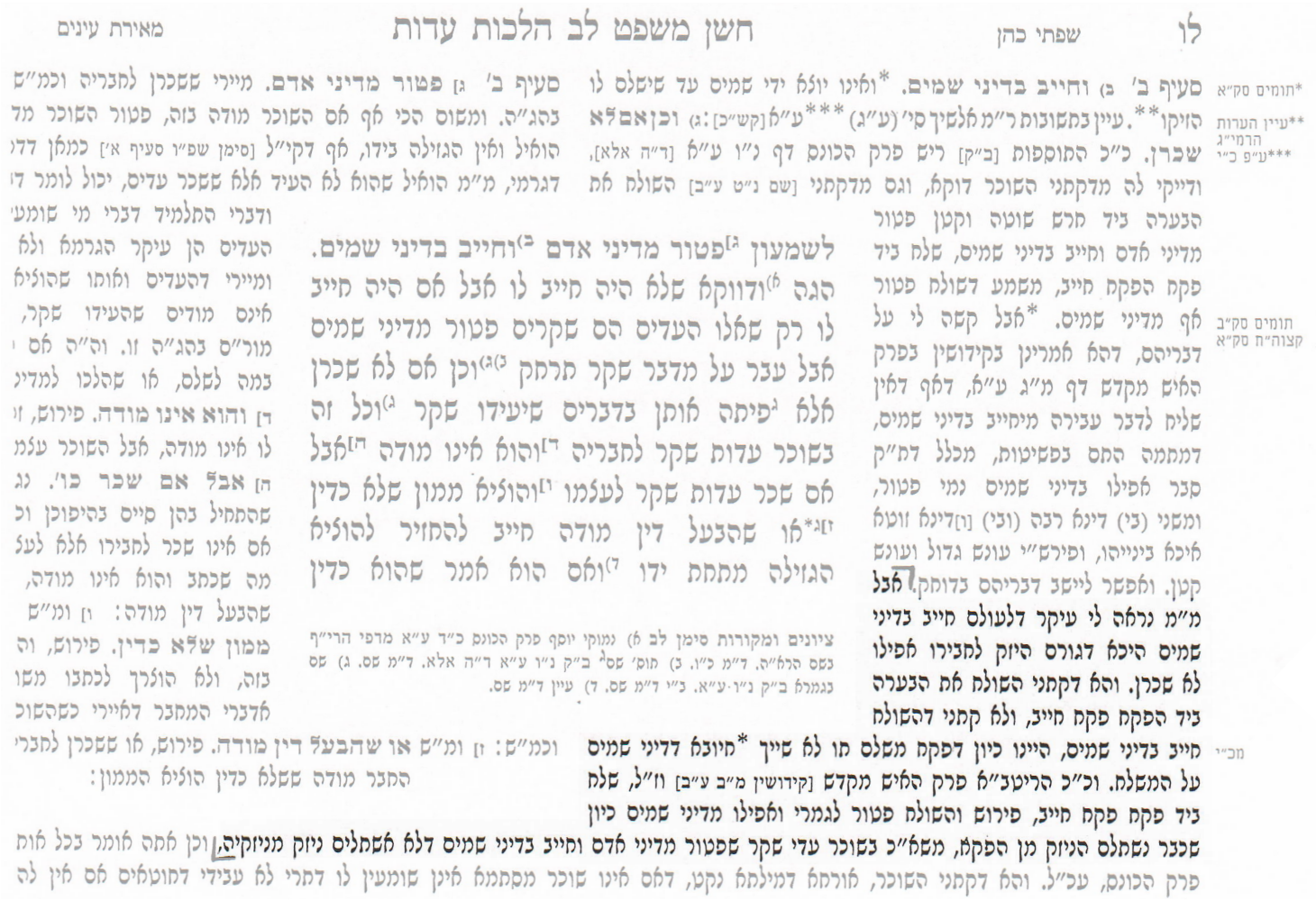

לשמעון [ג]פטור מדיני אדם [ב]וחייב בדיני שמים.
הגה [ב]וכ"ש [ד]שלא היה חייב לו אפילו היה חייב
לו רק שאלו העדים הם שקרים פטור מדיני שמים
אבל עבר על מדבר שקר תרתק [ג]וכן אם לא שכרן
אלא [ג]פיתה אותן בדברים שיעידו שקר [ג]וכל זה
בשכר עדות שקר לחבריה [ד]והוא אינו מודה [ה]אבל
אם שכר עדות שקר לעצמו [ו]והוציא ממון שלא כדין
[ז]*או שהבעל דין מודה חייב להחזיר להוציא
הגזילה מתחת ידו [ז]ואם הוא אומר שהוא כדין

ציונים ומקורות סימן לב
ב) ומקור יוסף פרק הכותב כ"ד ע"א מדפי הרי"ף בשם הרמ"ה. ד"מ כ"ו, ג) תוס' שם ב"ק נ"ו ע"א ד"ה אלא. ד"מ שם. ג) שם בגמרא ב"ק נ"ו-ע"א. כ"י ד"מ שם. ד) עיין ד"מ שם.

סעיף ב' ג) וחייב בדיני שמים. *ואינו יוצא ידי שמים עד שישלם לו הזיקו**. עיין בתשובות ר"מ מלובלין סי' (ע"ג) ***ע"ש[קש"כ]: ג) וכן אם לא שברן. כ"כ התוספות [ב"ק] ריש פרק הכותב דף נ"ו ע"ש [ד"ה אלא], ודייקי לה מדקתני השוכר דוקא, ונפ מדקתני [שם נ"ט ע"ב] השואל את הנערה ניד מרש שוטה וקטן פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים, שלח ניד פקח הפקח חייב, משמע דשואל פטור לף מדיני שמים. *אבל קשה לי על דבריהם, דהא אמרינן בקידושין בפרק האיש מקדש דף מ"ג ע"ש, דלף דאין שליח לדבר עבירה מיחייב בדיני שמים, דמשמה התם בפשיטות, מכלל דת"ק סבר לפילו בדיני שמים נמי פטור, ומשני (בי) דינא רבה (ובי) [ז]דינא זוטא איכא בינייהו, ופירש"י עונש גדול ועונש קטן. ואפשר לישב דבריהם בדוחק. אבל מ"מ נראה לי עיקר דלעולם חייב בדיני שמים היכא דגורם היזק לחבירו אפילו לא שכרן. והא דקתני השואל את הנערה ניד הפקח פקח חייב, ולא קתני דהשואל חייב בדיני שמים, היינו כיון דפקח משלם תו לא שייך *חיובא דדיני שמים על המשלח. וכ"כ הריטב"א פרק האיש מקדש [קידושין מ"ב ע"ב] וז"ל, שלח ניד פקח פקח חייב, פירוש והשואל פטור לגמרי ואפילו מדיני שמים כיון שכבר נשתלם הגיזק מן הפקח, משמ"כ בשוכר עדי שקר שפטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים דלא משתלים גיזק מגיזקיה, וכן נראה מומר בכל מות פרק הכותב, עכ"ל. והא דקתני השוכר, מורחא דמילתא נקט, דאם היו שוכר מפתמא היו סומעין לו דמרי לא עבידי דמוטחים אם אין לה

מאירת עינים

סעיף ב' ג) פטור מדיני אדם. מיירי שנכנס לחבריה וכמ"ש בהג"ה. ומשום הכי לף אם השוכר מודה בזה, פטור השוכר מד הוחיל ואין הגזילה בידו, לף דקי"ל [סימן שפ"ו סעיף א'] כמאן דלי דגרמי, מ"מ הוחיל שהוא לא העיד אלא שנכנס עדים, יכול לומר ד ודברי המלמיד דברי מי שומע העדים הן עיקר הגרמא ולא ומיירי להעדים ואומו שהוציא אינם מודים שהעידו שקר, מור"ם בהג"ה זו. וה"ה אם ב נמה לשלם, או שהלכו למדי ד) והוא אינו מודה. פירוש, ז לו היו מודה, אבל השוכר עצמ ה) אבל אם שכר כו'. גו שהתחיל בהן סיים בהיפוכן וכ אם היו שכר לחבירו אלא לע מה שכתב והוא היו מודה, שהבעל דין מודה: ז) ומ"ש ממון שלא כדין. פירוש, וה זה, ולא הוצרך לכתבו משו מדברי המחבר למיירי כשהשוכ וכמ"ש: ז) ומ"ש או שהבעל דין מודה. פירוש, או שנכנס לחברי המבר מודה שנלא כדין הוציא הממון:

*תומים סק"א
**עיין הערות הרמ"ג
***ע"פ כ"י
תומים סק"ב
קצוה"ח סק"א
מכ"י

It seems to me that one is obligated in the Heavenly Court after he dies when he causes damage to others through asking someone to testify against them, even if he doesn't hire them. Don't ask me that which it says "one who sends a fire in the hands of an intelligent person (and the fire damages), the intelligent person in obligated" but it doesn't say the one who sent the fire is obligated in the Heavenly Court. This is because since the intelligent person is obligated (since he should have watched the fire), it's not possible to obligate the sender in the Heavenly Court anymore. The Ritvah in Kiddushin says the same thing: "If one sends the fire in the hands of an intelligent person, he is exempt completely, even in the Heavenly Court. Once the intelligent person pays, there is no more obligation to impose on the sender. This is not the case however when hiring false witnesses, considering the damage wasn't paid yet by anyone.

CONCLUSION

DISCLAIMER:

The views and opinions presented in this sourcesheet should not be taken as *halachah l'maaseh*.
Before applying these halachos to real-life situations, one must consult with a competent halachic authority.